СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 25. Джерзи Сіті, Н. Дж., вівторок, 30 січня 1934. VOL. XLII. No. 25. Jersey City, N. J., Tuesday, January 30, 1934. THREE CENTS.

СЕНАТ УХВАЛИВ ЗОЛОТИЙ ЗАКОН

ВАШИНҐТОН. — Сенат ухвалив 66 голосами проти 23 предложений адміністрацією золотий закон.

З демократів голосували проти закона сенатор Ґлас та сенатор Ґор. За закон заявилися 10 републиканців та один член фармерсько-робітничої партії.

Ухвалення закона було пробою сили уряду. На основі цеї побіди прихильники адміністрації сподіваються, що інші проєкти адміністрації будуть переходити без більшої опозиції.

ВИСТАВА ОПЕРИ „МАЗЕПА" У ВАШИНҐТОНІ.

ВАШИНҐТОН. — В днях 26 і 27 січня дано у Вашинґтоні дві вистави опери Чайковського „Мазепа". Вистави відбулися заходом Українського Артистичного Театру. Не зважаючи на надзвичайно великі перешкоди ріжної натури, які треба було дирекції театру побороти і понести задля того великі грошеві витрати, самі вистави випали під артистичним оглядом дуже добре, про що свідчать найкращі голоси вашинґтонської преси.

ЗА КОНТРОЛЮ НАД БІРЖЕВОЮ ТОРГОВЛЕЮ.

ВАШИНҐТОН. — Спеціяльний комітет, установлений президентом, має виробити плян контролі уряду над біржевими операціями.

Комітет схиляється до встановлення федерального бюра, яке має наглядати над торговлею та дивитися за тим, щоби біржева торговля йшла без обманств і деморалізації торговлі.

МАЙНЕРСЬКА ЮНІЯ ЗА ДОПОМОГУ ВУГЛЕВОМУ ПРОМИСЛОВИ.

ІНДІЯНАПОЛІС. — Майнерська юнія „Юнайтед Майн Воркерс оф Америка" дебатувала над питанням, у який спосіб помогти вуглевому промислови, котрий тепер знаходиться в критичнім положенню.

Багато бесідників промовляли за те, щоб установити податок на нафту, природний ґаз та водну силу, які конкурують з вуглям щодо достарчення порушаючої сили для промислів.

СУД ПРОТИ „НАЙРИ".

ГАРТФОРД (Конетикот). — Місцевий федеральний суд видав тимчасовий приказ, котрий заборонює федеральним урядникам з Адміністрації Відбудови Краю заставляти околичних фабрикантів одежі держатись умови про робітничу заплату, яку встановлено в кодексі для цього промислу в цій околиці.

Підприємці кажуть, що заплата зависока й шкодить їм у конкуренції з фабрикантами одіння в інших околицях, де заплата означена нижче.

РУЗВЕЛТ ДОМАГАЄТЬСЯ 950 МІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ НА ДОПОМОГУ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт зажадав від конґресу ухвалення додаткових 950 міліонів долярів, щоб „Емерджексі Реліф Адміністрейшен" та „Сивил Воркс Адміністрейшен" могли продовжувати свою роботу.

РОЗБИТТЯ КОРАБЛЯ.

СТ. ДЖАН (Ню Бронсвік).—До місцевого порту приплив канадійський корабель „Дочез оф Йорк", щоб направити корабель та заосмотрити пасажирів і моряків, ранених ударами трох величезних хвиль на Атлянтійському океані.

Ці хвилі, кажуть, повстали з підморського землетрусу. Хвилі були такі великі, що зіпсули керівничу машинерію корабля й ушкодили тяжко 25 моряків та 3 пасажирів. Хвилі переливалися понад найвищі части мостів на корабельнім покладі та кидали людьми як лушпиною.

Корабельний лікар не міг дати собі ради з лікуванням поломаних ребер, бо удар хвиль зломив йому руку.

ГАРНИЙ КАНДИДАТ.

ВИНСЛОВ (Арізона). — Один поліцай арештував Диливорта Сомптера за роблення підкопу до місцевого Фирст Нешенел Бенку. Арештований, каже поліція, признався до наміру ограбити банк.

Сомптер був при останніх виборах кандидатом соціялістичної партії на становище конґресмена.

СМЕРТЬ 4 ЧЕРНИЦЬ В АВТОМОБІЛЕВІМ ВИПАДКУ.

ВОТЕРТАВН (Ню Йорк). — Чотири черниці втопились у каналі, в який вони впали разом з автом, проломивши поруче на мості над каналом. Черниці верталися з поминального богослуження по іншій черниці.

З ними згинув Мартин Окіф, залізничний машиніст, що віз їх своїм автом.

РОДИНА ВИКРАДЕНОГО ПРОТИ ПОЛІЦІЇ.

Родина Едварда Бремера з Ст. Пол., котрого невисліджені досі злочинці викрали для викупу в сумі 200,000 долярів, дала до зрозуміння викрадачам, що вона не буде вже повідомляти поліції ні ґазет про свої переговори з викрадачами.

В цей спосіб родина пробує за всяку ціну дістати викраденого на волю. Родина навіть просила поліцію перестати слідити за викрадачами, поки вони не випустять Бремера. Міська поліція згодилася на просьбу родини, але федеральні аґенти ведуть свої пошукування далі.

БЕЗ ГОЛОВИ, АЛЕ ЖИЄ.

Поблизу скали Сайваш, недалеко Венкуверу, брати Барклей, Чарлс, Фред і Вилям, зловили в морі дивне сотворіння, яке має шість стіп довжини, три цалі ширини, але не має ні голови, ні плавців, ні рибячої луски, хоч жиє й рухається. Вони віднесли його до університету в місті Венкувер, щоб там учені професори розпізнали, куди таку потвору зачислити. Думають, що сотворіння належить до роду так званих „морських батогів".

БОРОТЬБА З УКРАЇНСЬКИМ НАЦІОНАЛІЗМОМ У КИЇВСЬКІМ УНІВЕРСИТЕТІ.

Київський партійний комітет ухвалою з дня 10. грудня м. р. стверджує, що на партійнім зібранні в київськім університеті при обговорюванні рішень пленуму ЦК і ЦК КП(б)У прийшло до виступу клясово ворожих елементів, а саме проф. Зерова, який то виступ уважають спробою атакувати резолюції ЦК та відбити наступ, що йде на український націоналізм „як головну небезпеку на Україні". Ухвала парт. комітету стверджує, що партія не дала належної відправи цим виступам та що відноситься опортуністично до резолюцій ЦК; тому партком домагається зміни партпроводу в університеті до 10 днів. Начальника пропаґанди, Сліпущенка, що був на зібранні і відповідно не зареагував, звільнено, а референт Мельник одержав наґану. Ухвала домагається нового зібрання з „властивим опрацюванням" резолюцій ЦК КП (б) У.

УБИВСТВО Й САМОГУБСТВО.

В селі Риловичах, пінського повіту, на Поліссі, 25-літній Тиміш Трепачко застрілив свою наречену Наталку Козаківну, 18 літ, після чого стрілом у висок позбавив життя себе. Причиною цеї трагедії була невірність дівчини, яка зрадила Трепачка й хотіла вийти заміж за багатшого від нього Костя Мельника з тогож села.

МАТІР, ЩО ПРИВЕЛА НА СВІТ 22 ДІТЕЙ.

У звязку з днем „Матері і дитини", що був призначений в Італії на день 24. грудня м. р., Мусоліні приняв на окремій авдієнції матері, що мають найбільше дітей і власноручно передав їм т. зв. „материнські премії". Між цими матерями є одна жінка, що привела на світ 22 дітей, з яких 17 жиє. Усі діти є досить молоді, бо найстарший син має 22 роки, а наймолодший 4 місяці.

NRA MEMBER U.S. WE DO OUR PART

„НАЙЩАСЛИВІШИЙ ЛЕТУН"

Славу найщасливішого летуна в світі добув собі шведський летун Ерик Спаре, головний інжинір одної шведської фабрики літаків, коли підчас одного лету його мотор перестав працювати на висоті 4,000 стіп і він мусів зіскакувати з літака з легкопадом. Легкопад зачепився за падаючий літак, котрий потягнув його з собою. Летун упав у море.

Коли до нього підплила лодка, і його витягнено з води, показалося, що він не тільки живий, але майже неранений.

ЗАСУДЖЕНИЙ НА КАРУ СМЕРТИ.

Михайло Лаговський, фармер з Ґілберт Плейнс, Ман., має згинути на шибениці за те, що вбив свою жінку Ліну. Засуд на кару смерти проголосив у Давфині суддя Дайсарт, який провадив процес перед лавою присяжних. Лаговський, котрий виявляв велике зворушення підчас проголошування присуду, зімлів на коридорі, коли провадили його назад до арешту.

Признаючи Лаговського винуватим, лава присяжних припоручила його до помилування. Суддя сказав, що перешле припоручення лави присяжних до міністра справедливости в Оттаві, однакож тимчасом проголосив засуд, який закон приписує, і на день страчення призначив 8. лютого.

Подія, яка допровадила Лаговського під тінь шибениці, сталася на фармі, минулого літа. В приступі злости він перерізав горло своєї жінки, а потім пробував повіситись, але його відтяли.

Одним з головних свідків на процесі була його вісімлітня донечка, котра оповіла, що їй вбита мати удержувала любовні зносини з наймитом, що в них робив.

ВЕЛИЧЕЗНИЙ МЕТЕОР.

Цими днями вислала совітська академія наук окрему експедицію, якій доручила віднайти великий метеор, що впав за Уралом, десь в околицях Курґану. Покищо експедиція знайшла тільки відломки метеора, з яких один важив около 300 кгр. Сам метеор упав в поблизькі озера з гуком, який чули люди в промірі 100 кільометрів.

ЗБОЖЕВОЛІВ У ВЯЗНИЦІ.

Недавно увязнено разом з іншими залізногвардійцями в Румунії й письменника Раду Жіру. Його відвезено до вязниці в Жілаві. Там він збожеволів.

ТРИ РОКИ ТЮРМИ ЗА ВАЛІЗУ.

У Вінніпеґу суддя Ґвитл засудив Френка Дерніського на три роки тюрми за вкрадення валізки. У валізці було убрання вартости 45 долярів.

Дерніський, сидячи в тюрмі в Ґединґлі, заприязнився там з Петром Дідиком, котрий оповів йому, що лишив валізку в однім домі у Вінніпеґу. Дерніський вийшов скорше від Дідика і, не вагаючися довго, пішов і забрав Дідикову валізку собі.

1,500 ТОН СОЛИ РОЗКИНУЛИ ПО ХІДНИКАХ ПАРИЖА.

Цілу Францію навістили морози, яких не памятають найстарші люди. Деякі ріки, як Секвана, Марна й інші, покрилися ледом, що у Франції належить до рідкости. Тому, що вулиці Парижа покрила невелика верства снігу, управа міста казала розсипати 1,500 тон соли, щоби нею стопити сніг та лід. Влада, що стежить за правильною комунікацією на вулицях Парижа, має приготованих на цю саму ціль ще 12,000 тон соли.

ОСТРОВ, ЯКИЙ ЗА 30 ЛІТ РОЗМУЛИТЬ МОРЕ.

Німецька преса повідомляє, що невеликий остров Гельґоланд обривається щораз більше і западається в море. Підчас останньої морської хуртовини обірвалися чергових 16,000 кубічних метрів скалистої землі й обсунулися в море. Від 1925 р. поверхня острова зменшилася — як подають географічні статистики — на одну третину. Якщо море розмулюватиме так дальше цей остров, то за яких 30 літ згаданий остров щезне з лиця землі.

ЗБАНКРОТОВАНА ЩАДНИЧА КАСА ПЛАТИТЬ ВІРИТЕЛЯМ ВИНОМ.

Мадярська щаднича каса в Сомоді, дуже зрештою поважна фінансова інституція, збанкротувала, а що не було виглядів, щоби вірителі одержали від неї, вирішено справу грошевого спору полагодити компромісово. Згадана каса має досить великі винниці, отже запропонувала власникам щадничих книжочок, щоби вони зреклися 60 відсотків своїх претенсій з тим, що 40 відсот. виплатить їм каса токайським вином по 70 сот. за літру. Більша частина вірителів погодилася на цю пропозицію.

БАРАБОЛЯ В ТУРЕЧЧИНІ.

Турки замало їдять бараболі; воліють орієнтальні овочі. Але бараболі там багато. Тому то купці звернулись до уряду, щоби він завів раз на тиждень день, в якому всі мусіли б кулувати означену мінімальну скількість бараболі. За тим прикладом пішли вже продавці риби і теж домагаються такого дня для себе. За якийсь час може за Турками підуть торговці інших країв і дійдемо ще до урядових комунікатів зі списком щоденних обовязкових страв.

ДВА ВБИВСТВА КРІЗЬ ВІКНО.

В Довбневі, берестейського повіту, стрілом крізь вікно хтось убив Михайла Альошка. Такий же випадок трапився в осаді Плотниця, столинського повіту, де вбито Яна Протасавіцького, 35 літ.

СОВІТСЬКІ ПРОВОКАЦІЇ ПРО ВІЙНУ МІЖ АНГЛІЄЮ Й АМЕРИКОЮ.

МОСКВА (Росія). — Совітський офіціяльний часопис „Правда" подає кореспонденцію з Лондону, в якій говориться, що Велика Британія розбудовує свою твердиню Сінґапор на Індійськім океані для своєї оборони перед Злученими Державами. Щодо того, каже совітський кореспондент, нема ніякого сумніву. Для тої цілі відбулася нарада британських військових знавців. В Англії числяться з тим, що війна між Англією і Злученими Державами неминуча.

АРЕШТУВАЛИ ЮЛІЯНА БАЧИНСЬКОГО.

ХАРКІВ. — Десь пропав без вісти Юліян Бачинський, бувший посол УНР до Злучених Держав, редактор радянофільської ґазети „Вільна Трибуна", яка виходить у Празі. Бачинський виїхав перед кількома місяцями з Праги до Харкова. Кажуть, що там його увязнено, бо ніхто нічого про нього не знає.

УКРАЇНА В ТВОРАХ ЧЕСЬКОГО ПОЕТА.

ПРАҐА (Чехословаччина). — В третьому томі збірника видання творів найбільшого чеського поета, Отокара Бжезини, який вийшов у Празі, поміщено два недруковані дотепер твори поета „З українських переказів". Перший — це „Пісня про Хорушенка", другий — „Брати". Твори попереджені прегарним вступом, надиханим любовю до природи і минулого України. Сам Бжезина не бачив України ніколи, а захопився нею під впливом творів Шевченка і Гоголя.

ХТО ТАКИЙ „САМОВИДЕЦЬ"?

ЛЬВІВ. — Професор Михайло Возняк видав студію, в якій доказує, що автором т. зв. „Літопису Самовидця" є, не як дотепер припускали, ніжинський сотник, а потім протоєрей Роман Ракушка, а Федір Кандиба, знатний козак, що почав свою карієру при боці претендента до гетьманської булави, Золотаренка, а потім вернувся на Правобереже і був при Дорошенку корсунським сотником. Від Дорошенка перейшов Кандиба до Самійловича, а згодом до Мазепи, за якого був конотопським сотником і дожив глибокої старости в добробуті й глибокій пошані.

ЧЕТВЕРТА МИСТЕЦЬКА ВИСТАВА У ЛЬВОВІ.

ЛЬВІВ. — Влаштовано четверту з черги виставу Асоціяції Українських Незалежних Мистців. Вистава викликала велике зацікавлення. Уся без вийнятку львівська преса помістила про виставу обширні звідомлення, котрих тон і характер свідчить про авторитет і повагу, якими тішиться Асоціяція Незалежних Українських Мистців. Виставлені були твори малярів і графіків, як Романа Сельського, Святослава Гординського, Миколи Бутовича, Миколи Глущенка, Михайла Андрієнка, Михайла Осінчука і багатьох інших.

„ДОБЕРУТЬ" І УКРАЇНЦІВ ДО СЕНАТУ.

ЛЬВІВ. — „Слово Польске" обговорює виступ посла Загайкевича, котрий у конституційній комісії польського сойму заявив, що як буде змінена польська конституція згідно з проєктом, то Українці будуть змушені шукати оборони своїх прав на міжнародній арені. Польська ґазета каже, що така погроза пахне „ворожнечею" проти польської держави і може мати погані наслідки. Зате, як Українці будуть добрими польськими горожанами, то дістануть заступництво і в сенаті. Хоч туди не буде кому їх вибрати, згідно з новою конституцією, але там їх „доберуть", як собі на це заслужать.

ДЕ БУЛА НАЙБІЛЬША ЧИСТКА?

МОСКВА. — „Правда" оголошує вислід чистки комуністичної партії. Найбільше людей викинули з партії на Україні й Уралі.

ЗАМАЛО РЕВОЛЮЦІЙНІ.

МОСКВА. — Думають над зміною статута комуністичної партії, головно над зміною тої точки, яка накреслює характер комуніста. Тепер вимагатимуть від комуністів, щоби були пересякнуті більш революційним духом та були готові кождої хвилі до боротьби з ворогами соціялізму.

ЕРІО ГОТОВ СТАТИ У ПРОВОДІ.

ПАРИЖ. — У Франції кабінетна криза. Шукають нового лідера. Звернулися до бувшого президента Думерґа, але він каже, що вже застарий бути у проводі. А тепер випихають на чоло Едварда Еріота.

ГОСТИЛИСЬ, АЛЕ НЕ ПОГОДИЛИСЬ.

БУКАРЕШТ (Румунія). — Болгарський король Борис відвідав зі своєю жінкою румунського короля Кароля. Оті відвідини мали довести до зближення між Румунією й Болгарією і до заключення договору про ненапад. Та з комунікатів виходить, що була гарна забава й приємна розмова, але з неї покищо нічого позитивного не вийшло.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає

За кожду зміну адреси платиться 10 центів

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи" Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

АКТИВІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ СПРАВИ.

Здавалось би, що на всіх українських землях спокійно, що вороги наші так ті землі спацифікували, що вони не годні піднятись і піднести голосу протесту. В Польщі вже заганяють до тюрми за українські представлення, летючки чи приналежність до якогось товариства, тільки тому, що воно має якусь назву, котра не подобається поліції. А на Великій Україні незабаром уже не буде кого арештувати з видніших діячів, бо всіх вистріляють або зашлють на північ.

А проте нема такого тижня, коли читається огляд міжнародніх подій, щоби там не було якоїсь згадки про українську справу. Найбільше тепер цікавиться світ назріваючим воєнним конфліктом між Японією і Совітами. І саме в той конфлікт вплітають Україну. Про те не пишеться дуже багато, але зате багатомовно. Бо щож мають означати оті ріжні вірнопідданчі заяви, які складають тепер у Москві московські пахолки, що є при владі на Україні? Оте бундуче вигукування Косьора, що Україна оборонятиме СССР? Ота заява голови Центрального Виконавчого Комітету Радянської України, Петровського, що Україна творить нероздільну цілість із СССР, та що японські імперіялісти й німецькі фашисти хай добре розважать, з яким вогнем граються, коли думають допомогти відірванню України від Росії. І чомуж то голова Ради Народніх Комісарів, Чубар, теж вигукує в Москві проти фашиствіських провокацій, що мають на меті відірвати радянську Україну від Росії? Чому ляментує Каганович? Чому розкриває націоналістичну велику підпольну акцію на Україні й представляє її дуже грізною з одного боку, а з другого заспокоюється тим, що все те вже зліквідоване?

Ось і в Лондоні комбінують про Україну. Навіть пишуть, що впливові люди заінтересовані в тім, щоби вона таки стала самостійною. Бо про голоси, звязані з голодом на Великій Україні, тут не приходиться говорити. Їх надто багато. Деякі з них замітні тим, що вони теж активізують українське питання, бо переходять з гуманітарної ділянки на політичну.

Отже не булоб того всього шуму, якби світ не відчував, що українська справа стане першою і найважнішою з хвилею вибуху війни в Европі, чи на Далекім Сході. Тому Москва так ліквідує Україну. Хоче її завчасу національно й економічно умертвити. А Польща погоджується щодо цього з Москвою, щоби забезпечити собі теж владу над українськими землями. Та хоч як вони намагаються тим чином вбити українську справу, вона таки вибивається на верх чимраз більше.

КОЛИ ПОЧИНАЄТЬСЯ НОВА ІСТОРІЯ.

Всім нам здається, що ми вступаємо в новий період історії людства. Поява і розвиток таких цілком нових рухів, як комуністичний, і особливо фашистівський та націоналістичний, заник лібералізму та індивідуалізму, щораз частіші інтервенції держави в справи, які ще недавно вважалися цілком приватними, — все те виказує, що наші часи сильно відріжняються від попередніх, і що з нами починається нова історія людства.

А одночасно — починається й нова історія України. Бо історія України є від нині дуже тісно звязана з цілою історією людства й українська еміґрація, яка бере таку діяльну й корисну участь у відродженні української нації, мимоволі втягається в усі ті історичні процеси, що їх відбуває цілий світ. А для українських патріотів виникає питання необхідности зрозуміти ці історичні процеси, щоби йти в ногу з **новим** світом, відкидаючи пережитки минулого. Зрештою це питання встає не лише перед українськими патріотами, але й перед провідниками всіх націй, що хотять і мусять **усвідомити** собі **зміст** тих історичних процесів. І тут перш за все вони запитують себе: „Аде колиж саме починається нова історія? Чим саме відзначається початок нової історії, нових часів?" І відповідь вони дають відповідно до свого загального світогляду.

Так, наприклад, Розенберґ, ідеольоґ німецького націонал-соціялізму (ґітлеризму), каже, що „нова історія починається, коли якась раса перемагає іншу расу". Але колиб ми дивилися на наші часи з цеї „расистівської" точки погляду, то навряд, чи помітилиб ми щось спеціяльно нового. Щоправда, на Сході жовта раса, особливо Японія, помітніше натискає на білу расу. Щоправда, в тій самій Німеччині ґітлерівці, уявляючи себе чистими Арійцями, все сильніше натискають на Семітів, відмовляючи їм усяких прав у національному й державному житті Німеччини. Але було би ще зарано говорити про якусь перемогу одної раси над другою, а значить, було би зарано говорити і про нову історію. А тимчасом, як я вище зазначив, всі ми почуваємо, що переживаємо „нові часи".

Фашисти, на мій погляд, далеко краще відзначають той момент, коли починається нова історія. „Нова історія починається, кажуть вони, коли якась **нова культура входить** у життя якогось народу". І відповідно до того, коли німецькі націонал-соціялісти кажуть, що „треба жити якимсь мітом і творити якийсь тип, окремий фізіольоґічний, щоби на ньому збудувати державу й життя" (Розенберґ), то фашисти кажуть, що „треба підтримувати традицію і витворювати доктрину і культуру, на котрих можна би було збудувати державу і життя". (Бортольото, „Фашизм і націонал-соціялізм", 1933, ст. 49). На погляд фашизму, лише самостійна культура, лише **власний духовий** світ, а не фізіольоґічна ріжниця раси чи крови дають підставу для творення власного державного життя. Розуміється, коли би прийшла якась інша раса зі своїм відмінним духовим світом і перемогла би білу расу та запанувалаб над нею, то почалась би цілком нова історія. Але покищо такої раси не видно. Покищо панує все тасама біла раса, в котрій відзначаються не фізіольоґічні чи расові типи, а типи **національні**, себто **духово** відмінні.

Для нас, Українців, це питання також має неабияку ваґу. Бо й для нас нова історія починається не від того, що хтось когось переміг фізично на полі битви (бо коли ми тепер переможені, то й до великої війни ми належали до табору подоланих і упокорених), але саме від того, що в нашому народі прокинулося палке бажання вийти з того табору й утворити **своє власне культурне духове** життя, яке є — в усій повноті — можливе лише у власній національній державі. Для нас нова історія починається від того, що на всіх просторах української землі спалахнула любов до рідного слова, до рідного часопису, до рідної книжки, до рідного мистецтва, до науки рідною українською мовою — любов настільки палка й чинна, що вона вклала в руки соток тисяч борців зброю до рук і кинула їх в огонь саможертви. Держави ми з того не створили. Здобутки нашої культури, здобутки нашого **духового** життя виявилися ще невистарчаючими, і чимало людей заломились, або ще не вернулись до свідомости великих завдань, що стоять перед нашими поколіннями. Але кинена в душі іскра не загасла. Нема місця в Европі, а почасти і **в Америці**, і в Азії, де не залишились би чинні живі огники недавньої великої пожежі. Треба дбати, щоби вони не тільки не вгасали, а розгорялисяб усе яскравіше й сильніше, обеднуючись нарешті в одному духовому горінні, співпрацюючи в одному спільному намаганню виказати світови й сліпим недорікам усю красу національної культури. Єднаймося біля української книжки, біля українського часопису, біля українських інституцій, де тільки вони істнують, і памятаймо, що всі жертви, які несе на вівтар національної ідеї наша геройчна молодь, будуть почасти змарновані, якщо все інше, більш спокійне й менш геройчне українське суспільство, не жертвуватиме свого гроша й часу на скріплення й розвивання української власної культури.

Евген Онацький.

ЧЕХИЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПІСНІ.

(Допис із Закарпаття).

Як відомо, українські народні пісні знавці вважають одними з найкращих на цілому світі. Музичний світ Европи пригадує час від часу, як після війни чарувала наша Републиканська Капеля під проводом проф. Олександра Кошиця і найбільш вибагливих співолюбів скрізь, де зявлялася на европейському суходолі. І не диво, що українськими піснями залюбки виповнюють свої прогалини напр. московські хори на еміґрації та еміґрантські співочі ґуртки Москалів на Закарпатській Україні.

Зрозуміло, що українською піснею цікавляться значно й Чехи. В Празі існує „Товариство прихильників української пісні" на чолі з відомим композитором і президентом чехословацької Академії Наук та Мистецтва, проф. д-ром Й. Б. Ферстером. До цього товариства крім Українців належать зпоміж Чехів такі знавці та справжні прихильники української пісні, як професор університету З. Нєєдлий, проф. консерваторії д-р Й. Бранберґер, Яр. Кржічка й інші. В чеській Празі існує також Український Хор під проводом пані доцентки Щуровської, що досить часто виступає серед своїх і чужих зі значним успіхом. Проф. Й. Ферстер недавно присвятив цьому хорови одну зі своїх композицій. Виступатимуть Українці і на славянському співочому фестивалі, що має відбутись у Празі в першій половині цього року.

На Закарпатті приблизно від 1920 року існує Краєвий Хор підкарпатських учителів (Українців), що заслугою свого діріґента, проф. Олекси Приходька, і відданих справі хористів стало успішно все йде вперед у свому розвитку. Про успішний виступ цього хору в Празі в 1931 році писала старокраєва наша преса.

Перед роком приблизно повстав на Закарпатті також „Хор чехословацьких учителів на П. Р." Складається він з учителів чеських шкіл Ужгороду й околиці. Хто з чеських учителів хоче дістати посаду в Ужгороді, або в його околиці, мусить співати в цьому хорі. Хор хоче обовязково **репрезентувати** Підкарпатську Русь, а його діріґент Кайґль хоче себе показати єдиним композитором Підкарпатської Руси. А тому, що Краєвий Хор підкарпатських учителів співає по українськи, себто збебільшого не довподоби урядовим чинникам, то акція п. Кайґля знаходить визначну підтримку з боку місцевої та метропольної влади. Бо його хор співає пісні „тутешнього населення" („здейшіго ліду" та „тутешньою" („здейшою") мовою. Навіть більше: п. Кайґль намагається показати, що цей „лід" по українськи **не співає**, а його пісня — це щось трохи „русінське", трохи „словенсько-чеське", або просто: „славянське"... Українських композиторів він взагалі іґнорує, немовби вони для нього не існували.

Отсей чеський хор виступав уже кілька разів на Закарпатті без особливого успіху. Не має він голосового матеріялу (ні добрих тенорів, ні басів), а тому, напр., підчас виступу в Ужгороді на весні мин. року цілий концерт відспівано піяніссімо. „Українське Слово" в Ужгороді вилаяло їх за псування українського тексту пісень (напр. „дєвчина", „ґуляєт", „трімаєт" і т. п. Сама мельодія українських пісень виходить безбарвною в примітивному штукарстві Кайґля, як композитора.

Їздив цей хор до Львова і Кракова для навязання чесько-польських взаємин. „Діло" написало „дипльоматично", що співали добре, хоч не мають голосів, але поважна критика (Барвінський) тоді рішила помовчати. Після цієї подорожі аґрарний і українοжерний часопис „Подкарпатске Гласи" цілий місяць описував подорож хору, дарма, що не навів ні одної критики про концерт.

Сам п. Кайґль хоробливо самозакоханий. Коли, напр., улаштував концерт 28 жовтня, то майже цілу програму заповнив сам: співав з мужеським хором 3 пісні, далі з жіночим 3, з мішаним 3, акомпаніював солістам, а коли хор співав у супроводі фортепяна, то й тоді він грав і махав головою, чи вільною рукою... А після концерту скаржився що так утомився, що мусів „негайно лягти" („іґнет се положіт"), хоч акомпаніювати не дасть нікому, дарма, що чеських піяністів є на Закарпатті чимало. На його концертах чеські музики навіть нерідко підсміхаються, коли бачать муки такого самозакоханого діріґента.

Цікаво, що п. Кайґль на все має субвенції, а **краєвий** хор підкарпатських учителів, розкиданий по цілій території Закарпаття, за браком грошей не може так часто збиратись на проби, як **ужгородський** хор п. Кайґля.

Діяльність п. Кайґля критикують часто навіть чеські музичні кола на Закарпатті. Ця критика пішла так далеко, що в Ужгороді повстав новий (неучительський) хор „Сметана", який поставив собі за мету студіювати той самий репертуар, що його має старший хор „Сметана" в Мукачеві, щоби спільно достойно репрезентувати чеську пісню на Закарпаттю; отже хочуть посадити хор п. Кайґля на належне місце.

Мабуть щоби добитися запрошення на фестиваль у Празі та рівночасно зробити протиревізіоністичну пропаґанду, виступив хор п. Кайґля 2. січня ц. р. в Празі в напів порожній салі з концертом „підкарпатсько-руських" пісень. Ще надовго перед концертом проводилась дуже галаслива реклями. Деякі чеські часописи друкували оповістки, що концерт відбуватиметься під протекторатом найвищих урядових чинників (в дійсности протекторат дав лише празький староста), і — що найцікавіше — буцімто цей концерт мав улаштовувати хор **підкарпатсько - руського** вчительства („Певецке сдружені подкарпаторускего учітельства"), себто, щоби це виглядало подібне до краєвого хору підкарпатських учителів. „Українське Слово" з 4. січня таку буйну й неправдиву рекляму п. Кайґля спростувало. Закарпатські вчителі мусіли спростувати „підшивання" під їх фірму також на багатьох інших місцях.

Перед концертом хору п. Л. Кайґля в Празі промовляв староста міста Ужгороду, Костянтин Грабар, один з найбільше запобігливих сьогодні кандидатів на посаду ґубернатора Підкарпатської Руси. Між іншим він зазначив: „Прийшлисьме ту, жебисьме принесли своє благодареніє високій владі і милому чеськословенському народови за те, що про нас уділала. Вперше перед 15 роками ми заявили свою радість з прилучення до Чеськословенської Реупблики. Нині прийшлисьме заявити вам, що нам є святою інтеґріта Чеськословенської Републики. Ми не будемо жалувати жадної жертви за ту ідею, за яку померли леґіонари".

Хоч на програмі були підкарпатські пісні („Верховино", „Чорногора", „Заграй, Циґане", „Ой Марійко, Марусенько" й інші), проте в гармонізації діріґента Л. Кайґля з українських пісень повиходили якісь безбарвні, штучні та для знавців країнського музичного духа зовсім незрозумілі „пісне простего ліду"... Для необізнаних з українськими піснями підчас концерту треба було доказати, що між чеськими і підкарпатськими піснями нема значної ріжниці, і з цього завдання п. Кайґль, треба признати, по свому вивязався. Чеська публика могла вповні мати враження, що підкарпатські пісні відріжняються від чеських пісень лише тим, що перші є піснями „простего ліду", а другі — народу пануючого.

Можливо, що зі становища „протиревізіоністичної" пропаґанди потрібно комусь доказати, що українська пісня закарпатських братів не є українською, або — не є взагалі... піснею. Можливо, що зі становища своєрідної „славянської взаємности" п. Л. Кайґля потрібно псувати славянську народню творчість. Можливо, що декому залежить на тім, щоб доказати, що підкарпатської народньої (українськоі) творчости „нє било, нєт і нє будет".

Але пощо це називати в славянській, музичній і співучій Празі „народньою музичною творчістю"? Невжеж п. Кайґль сподівається, що серіозні чеські музичні кола зацікавляться його „чехизацією" української пісні? Думаємо, що не тільки для п. Кайґля і чеської музичної творчости, але й для музики взагалі булоб ліпше, колиб він займався „чехизацією" на іншому полі, а не в галузі народньої пісні.

Дійсно, пане „єдиний" композиторе Підкарпатської Руси, подумайте над цим добре, бо бажаємо Вам ми справді добра! Не зловживайте принаймні музичним вухом Ваших і наших земляків. Підкарпатським Сметаною Ви не станете, а закарпатські Українці без Вашої „творчости" обійдуться дуже радо.

Співолюб.

— Хочу саме поступити до вашого приятеля, адвоката. Він певно не скаже заплатити собі за одно-одніське питання?

— Боже борони! Лише за відповідь!

o

— Маю великий клопіт. Вилетів мені з клітки канарок і ніяк не можу його віднайти!

— Чому?

— Бо моя кімната помальована на жовто.

Ґ. В. Брадштеттер.

НЕСАМОВИТА ПТИЦЯ

Я був тоді ще молодий і жив на одній плянтації далеко в західній частині острова Ява. Ми дістали були якраз нового управителя, Голяндця Ван Бурена. Про нього не ходила добра слава, тому, що гостро обходився з тубильцями-робітниками.

Ван Бурен стрінув нас привітно. Недовго по обняттю свого становища запросив він мене та ще одного білого на вечерю. На столі стояв незвичайно цікаво сформований пірамідний камінь, закінчений на вершку кулею завбільшки дитинячої голови. Нашу цікавість заспокоїв незабаром Ван Бурен. Він розказав, у який спосіб здобув цей камінь.

По тамтому боці в західній явайській резиденції Батуї лежить край, що не має доріг і через вороже становище тамошніх мешканців не був добре знаний. Ван Буренови впало на думку пізнати шмат цього краю й у товаристві одного Китайця він вибрався туди. По тридневних розшуках натрапив він на перше село. Мешканці приняли його з полохливою здержаністю, однак не ворожо. Йому віддали до розпорядимости хижу на краю села. Ван Бурен, розглянувшись по селі, звернув увагу на камінь, що якраз тепер лежав перед нами на столі. З дориворчих відповідей мешканців Батуї зрозумів він, що це є певного роду божок.

Ван Бурен хотів за всяку ціну мати цей камінь. Він знав, що ніякий музей чогось подібного не має. Отже він почав діло, за яке згодом дорого заплатив. Нічю зайшов він з Китайцем до каплиці, де стояв божок, і вкрав його. По довгих трудах залишив край Батуї. Ван Бурен був гордий з цього божка, якого хотів забрати до Европи.

Від нашої гостини у Голяндця пройшло кілька днів. Одного дня сказав він мені в бюрі, що кілька мешканців Батуї, які, здається, попали на його слід, були в нього й жадали звороту божка. Він одначе казав їх прогнати. Вони вийшли мовчки, але їх погляди не віщували нічого доброго.

Чергової ночі збудив мене якийсь птичий голос. Одноманітне „канґ, канґ, канґ, кот", якого я досі ніколи не чув, розстроювало мої нерви. Я збудив свойого слугу. Він здвигнув раменами: Це „птиця божевілля". Вона допроваджує нераз білих до божевілля; протиділати цьому не можна. Вона буде дальше кричати, хочби навіть хто хотів її прогнати.

Я не спав цілу ніч. Знесилений пішов до бюра. Я зжахнувся, коли побачив Ван Бурена. Його обличе було бліде й запале, а кругом очей виднілися темні тіні. Він запитав мене знервований: Чи ви теж чули, як ця птиця кричала? Вона доводила мене до божевілля.

Дві чергові ночі переслідував мене знову голос цеї птиці. Третьої ночі думав я, що збожеволію. Знесилений і збитий, пішов я ранком до праці. Ван Бурена не бачив я ніде.

Вечером просив він мене через слугу, щоб я до нього зайшов. Він був зломаний: „Думаєте, що ця птиця буде знову кричати? Я здурію, якщо пережию ще одну таку ніч". Я згодився додержати йому товариства й приніс навіть свій кріс. Я вірив, що прожену цю жахливу тварину.

Ми сиділи в кімнаті Ван Бурена, якої вікна були заткані ватою. Ми ждали, напружували нерви, щоби почути цей страшний голос. На думку навіть не приходило, що якраз це трівожне вижидання найбільше рвало наші нерви.

Згодом почалось. Крізь замкнене вікно чули ми виразно це скигління. Ван Бурен всунув руки у волосся. Я скочив, вибіг з крісом з кімнати, слідкуючи за звуками цього несамовитого крику. Я ходив зпід одного дерева під друге, врешті стрілив наосліп у темну ніч. Голос кепкував собі з мене. В тому самому менті, коли я думав, що вже якраз знаходжуся під тим деревом, де ця птиця, голос замовкав. Я вернувся до Ван Бурена. Його очі горіли від пропасниці.

Я сів проти нього з крісом на колінах. Ждав. Мені здавалося, що мої нерви рвалися, тріскали. Ван Бурен, здавалося, спав. Пройшла година мовчазного напруження.

І знову загомонів страшний голос. Ван Бурен зірвався. Він кинувся на мене з божевільним криком, схватив мене і з величезною силою безумної людини кинув об стіл так, що я стратив память.

Коли я прочуняв, почув, як нахабна птиця знову кричала. Я вибіг надвір за гомоном птиці. Ван Бурен нервово бігав між деревами. Нараз почув я стріл.

Голос птиці замовк. Кілька хвилин пізніше прошив нічну тишу страшний крик. Я мотався в нічній пітьмі. Тут під тими деревами чути було крик. Я спіткнувся об щось, що лежало на дорозі, схилився й подався взад. На моїх пальцях була тепла кров. Я засвітив сірник: переді мною лежав Ван Бурен. Мертвий. В його грудях був штилет, у руках стискав мій кріс.

*

Згодом довідався я, що так пімстилися на Ван Буренови мешканці Батуї за крадіж їх великого божка.

Пер. **Ром. Ан-ч.**

РЯТУЙМО НАШУ ЕМІГРАЦІЮ ВІД МОВНОГО ВИНАРОДОВЛЕННЯ!

Лист до емігрантів в Америці й Канаді.

До вас, українці в Америці й Канаді, звертаю я оце щире слово своє, бажаючи, щоб моє занепокоєння почула ціла наша американська еміграція. Про сумний стан української мови серед нашої еміграції безупинно доходять до „Рідної Мови" такі тривожливі звістки, що вважаємо за свій конечний обовязок писати на цю тему, бож справа рідної мови — то першорядна справа для Нації.

Наші історичні умовини часто складалися так, що нам усе тісно було на власній землі, все ми мусіли шукати кращої долі поза рідними ланами. Широкі простори Сибіру, далекий Зелений Клин — це найперші місця нашого великого виселення на схід, а на заході — ціла Европа вкрита тепер нашими вигнанцями з рідної землі. Але найголовніша частина нашої еміграції — безумовно це еміграція американська, бо вона заможніша, численніша, а саме головне — найбільше організована.

Значення еміграції для корінного народу все було надзвичайно велике. Особливо це треба сказати про еміграцію американську. Живучи в країні найбільшої волі, в країні великої духової й матеріяльної культури, а до того й матеріяльно добре забезпечені наші американські брати стали дуже поважною й цінною частиною українського народу. Усе це добре виявилося осебливо за 1905-1930 роки, роки найбільших змагань за визволення України. Наша еміграція бачила, що роблять для своєї батьківщини поляки, чехи, ірляндці й інші, і потроху й сама пішла за ними, широко допомагаючи рідному краєві в його культурних і визвольних змаганнях.

Українська еміграція в Америці досягла тепер поважного числа — щось близько півтора міліона люду. Вона має велику періодичну пресу; не знаючи цензурних утисків, преса ця може обговорювати й вияснювати наші болючі питання вільно й всебічно, найбільше корисно для українського народу.

Отож, для українського Народу, як Нації, при його повсякчасних змаганнях до волі, американська еміграція була й буде незвичайно цінною. А між тим, власне серед цієї еміграції (правда — також і серед еміграції по інших краях) розпочався сильний процес винародовлення. Несвідоміша частина еміграції, селянство й робітництво, просто помалу забуває свою рідну мову, потроху замінюючи її на англійську. Давно вже розпочалося творення українсько-англійського жаргону, що допровадило до повного занечищення нашої мови в Америці. Ті статті в цій справі, що вміщені на ст. 209-212, 225-278, 365-368 „Рідної Мови" за минулий рік, ясно показують, до яких грізних границь дійшло вже це непошанування рідної мови. Як це не дивно, але й інтелігенція так само пішла вже цією дорогою. Це грізні застереження для нашого Народу, і треба у всі дзвони бити на сполох.

Наші співробітники з Канади й Америки в одни голос стверджують, що молоде покоління вже зовсім не знає своєї рідної мови. З сумом часто пишуть нам, що мовно наші діти в Америці й Канаді належать уже до чужинців... Про це саме свідчить нам дивне явище в нашій заморській пресі за останніх років: великі відділи, писані англійською мовою... Ці англійські відділи — це чужі плями на нашій душі, це палаючий сором для Нації, це смертельний удар Народові в саме серце його! Бо ці відділи не для англійців призначені, — вони їх читати не будуть, — це вже для „англійців" своїх... Ось передо мною „Жіночий Світ", — і навіть він більше третини сторінок своїх заповнює англійською мовою... І це роблять жінки, рідні матері для своїх дітей!...

Довгі роки йшов повільний процес винародовлення, преса його замовчувала, і вкінці дійшло до того, що маємо. А це могло статися тільки там, де нема свідомого пошанування рідної мови в родині, де нема зрозуміння конечної потреби рідної мови. Можнаж найкраще говорити англійською мовою, але остаючись при рідній мові українській. Треба тільки глибше розуміти вагу й значення рідної мови в розвитку Нації.

А власне цього зрозуміння й замало серед американської еміграції. Мова — це душа Народу. Чиєю мовою говориш, того й душу носиш. З мовою міцно звязана рідна культура, вікова рідна традиція, ціле рідне життя. Хто не говорить українською мовою, той душі української не має. Хто говорить по англійському, не знаючи рідної мови батьків своїх, той правдивим українцем ніколи не буде, — він може бути тільки приятелем України, а не щирим сином її; він може шанувати Україну, але кохати її палко, кохати до безтями, кохати до загину він не буде...

Рідної мови найсильніше навчаємось за перших дитячих років своїх. Що мати з молоком теплих грудей своїх передає нам, те й понесемо ми в світ. Цебто, всі свідомі українки мусять якнайбільше вчитися рідної мови, й своє знання передавати дітям. Що діти не говорять тепер по українському, або говорять зовсім зле, за це відповідальність несе найперше українська мати, — вони перші відцуралися рідної мови, а вже за ними пішли діти їхні. Це смертельний переступ перед рідним Народом і за нього осудить американську жінку українська історія. „Союзи Українок" мусять звернути на це свою найпершу увагу, як писав я про те в ч. 10-тім „Рідної Мови" ст. 345-348 за минулий рік.

Стан дуже грізний, наближається дванадцята година. Цілий український Нарід мусить звернути на винародовлення нашого молодого покоління в Америці свою найсильнішу увагу й не допустити до цієї всенаціональної катастрофи. А найперше українська інтелігенція в Америці мусить створити міцний рідномовний фронт, і всі свої сили віддати на боротьбу з мовною денаціоналізацією, все памятаючи, що забуття своєї мови конечно веде до забуття свого Народу.

Покрийте оселі свої сіткою рухливих „Гуртків Прихильників Рідної Мови" (див. про них „Рідну Мову" за 1933 р. ст. 29-32 і 311-314), а вони вже знатимуть, що робити. Держіть із нами живий звязок, а ми пильнуватимем допомогти вам усім, чим зможемо. Закладайте „Гуртки Плекання Рідної Мови" при всіх своїх організаціях і товариствах, усвідомлюйте нарід у конечній потребі національного виховання дітей. Хто рідну мову забуває, той стає чужинцем для своєї Нації.

Думаю, що українське духовенство могло би багато зробити в цій справі. Цеж його перше завдання впливати на національне виховання своїх вірних, їх бо винародовлення чорною плямою ляже на ціле наше духовенство. Із церковних проповідальниць огненним словом раз-у-раз закликайте всіх шанувати свою рідну мову й конечно навчати її дітей. Доведіть усім, що непошанівок рідної мови — то гріх проти Духа святого, а такий гріх нікому не проститься ані в цім житті, ані в житті майбутнім. Хто не міцний у рідній мові, той не твердий і в батьківській вірі. Хто рідну мову забуває, той байдужий до свого Народу.

А те, що мовний звязок американської еміграції з своїм рідним краєм не великий, само вже проказує цілій нашій заокеанській пресі, що її мовою мусить стати тільки всеукраїнська літературна мова. Не пишіть місцевою говіркою редактора, але переходьте помалу на всеукраїнську літературну мову. Цяж соборна літературна мова — а не вузька мова тільки „свого села" — мусить стати й мовою цілої нашої інтелігенції, всіх наших освічених родин, а від них вона піде й до Народу. Всі творім соборну українську літературну мову!

Глибоко й міцно вірю, що цей мій щирий занепокоєний голос дійде до всієї української еміграції в Америці та Канаді. Дійде й проговорить до їхнього розуму й серця, й остереже може якраз перед дванадцятою годиною. Остереже й утворить однодушний міцний рідномовний фронт.

Пам'ятаймо: хто цурається рідної мови, той у саме серце ранить свій Нарід. Не кривавмо ж свого Народу!

Іван Огієнко.

Усі українські видання прошу передрукувати цього листа мого. **І. О.**

ПРОТОКОЛ

з нарад головного екзекутивного комітету У. Н. Союза, які відбулися 18 січня 1934 р. в головній канцелярії У. Н. Союза під ч. 81-83 Ґренд Стріт, Джерзи Сіти, Н. Дж.

Присутні: головний предсідник М. Мурашко, головний рекордовий секретар Д. Галичин, головний фінансовий секретар-касієр Р. Слободян, завідатель „Свободи" П. Маційовський.

Наради почато в 4-тій годині пополудні. Гол. предсідник відкрив збори та намітив для вирішення й полагодження такі справи:

Справа стипендії для Нестора Вавра, члена 67 відділу У. Н. Союза. Супроти того що на 18-тій конвенції У. Н. Союза в травні 1933 року призначено поважну суму гроша на ріжні народні цілі, так, що нагромаджена готівка в народньому фонді майже вичерпалась, а від часу конвенції той фонд ще тільки незначно збільшився, головний екзекутивний комітет не міг узглядити просьби про уділення стипендії Несторови Ваврови на продовжування його університетських студій.

Продаж і купно бондів. Порішено продати 4½% "Federal Land Bank" бонди на суму $9,400 (не включаючи проценту), які закуплено минулого місяця за $8,750. Таксамо порішено продати 2¼% "United States Treasury" бонди за $10,021.88, за які минулого місяця заплачено $10,010.80. Натомісць закуплено 4% "Home Owners Loan" бонди на суму $32,400. Головний екзекутивний комітет рішився на переведення згаданої трансакції по зрілім простудіюванню ріжного роду інвестицій, руководячись не так можливістю скорого заробітку зараз, як можливістю більших зисків набудуче.

Ювилейні відзнаки. З нагоди сорок-літнього ювилею У. Н. Союза порішено видати ювилейні відзнаки. Будуть вироблені малі відзнаки, які надаватимуться для ношення підчас ювилейних обходів, а крім того спеціяльні памяткові відзнаки (pennants). У звязку з тою справою припоручено головному рекордовому секретареви виготовити відповідний обіжник і вислати його до секретарів усіх відділів У. Н. Союза.

"Ukrainian Weekly". Беручи під увагу, що в У. Н. Союзі є тепер уже поважне число молодих членів, **яких родичі не отримують „Свободи"**, ухвалено висилати безплатно один раз на тиждень те число „Свободи", в якім є долучений "Ukrainian Weekly" таким членам:

1) Членам Молодечого Департаменту у віці понад 12 років.

2) Дорослим членам нових родів обезпечень у віці від 18 до 24 року життя.

3) Коли родичі тих членів, які є означені під ч. 1 і 2, не отримують „Свободи".

Щоби дістати імена й адреси тих всіх членів, припоручено головному рекордовому секретареви вислати окремий квестіонар до всіх відділів У. Н. Союза.

На тім закінчено наради в годині 6.15 ввечір.

Д. Галичин,
гол. рек. секретар.

ФАЛЬШИВІ ГРОШІ — ЛІПШІ ВІД ПРАВДИВИХ.

У французькому містечку Асніер впали на слід фальшівника, який старався пускати в обіг 10-франківки. Одначе фальшиві монети пізнали скоро.

Та націкавіше, що при пробі ствердили, що фальшиві гроші мали більшу вартість ніж правдиві, бо мали в собі більшу скількість шляхотного металю. Правдива 10-франківка має в собі срібла вартости около 7 центів, а фальшива мала його двічі стільки.

Як зловили фальшівника та забрали запас фальшивих монет, сказали йому теж, завдяки чому пізнали фальсифікати. Фальшівник попав у лють: „Колиб я був знав! — кричав він. — Та хто міг сподіватися, що держава фабрикує для своїх горожан такі погані гроші!"

НОВИЙ ТЕАТРАЛЬНИЙ РЕПЕРТУАР

ЧУДО СВ. НИКОЛАЯ, написав В. Левицький. Драматична картина на три дії, після апокрифів. Для старших. 12 осіб .... 20 ц.

МАТИ, драма з народнього життя на 4 дії, І. Я. Луцика. 11 осіб .... 35 ц.

З ТАМТОГО СВІТА, комедія в трох діях. В. Мартиневича. 15 осіб .... 45 ц.

ЗМІЙКА, В. Ришкова, комедія на 4 дії. 9 осіб .... 50 ц.

МОТРЯ, нісценізація історичної повісти Б. Лепкого на 5 картин, осіб 21 .... 35 ц.

КНЯГИНЯ КАПУЧІДЗЕ, фарс на 3 дії. А. Моллер. 10 осіб 45 ц.

ВЕЧІР НА ХУТОРІ, або **Василь та Галя.** Песа на 1 дію. 4 осіб .... 20 ц.

ШВЕЦЬ ЖЕРДКА, або **Барон на Літниську.** Комедія в 3-ох діях. 12 осіб .... 45 ц.

ДЛЯ БЛИЖНІХ, драма на 4 дії, Я. Косовського, 13 осіб 30 ц.

СОТНИКІВНА, песа в 5 діях, з історичної повісти Богдана Лепкого. „Сотниківна" перероблена для сцени Олексою Скалозубом, 15 осіб .... 40 ц.

ЗРАДА, історична драма на 3 дії з часів гетьмана Мазепи, 8 осіб .... 35 ц.

ДАНИЛО ЧАРІВНИК(або **Вратоване Супружжа,** комедія на 4 дії зі співами, 5 осіб .... 25 ц.

ВОЄННА ЗАВЕРУХА, трагікомедія на 4 дії зі співами, 6 осіб .... 25 ц.

ДВА ДОМИКИ Й ОДНА ФІРТКА, комедія в 1 дії, Л. Лотоцького, 8 осіб .... 15 ц.

МАРКО СПОТИКАЙЛО, комедія на 4 дії, написав П. Франко, 10 осіб .... 35 ц.

ЧОРТЕНЯ, комедія в 3 діях для аматорських гуртків, Й. Ярославич, 6 жен. 5 муж. (Чортеня написане в цей спосіб, що можна його грати як хто хоче, в 1-ній або в 3-ох діях) .... 30 ц.

ВЕРТЕП, песа на три дії, М. Підгірянка .... 25 ц.

ЛЮБОВНІ ПРИГОДИ, комедія на 2 дії, Ост. Цюка, 5 осіб 15 ц.

НОВІТНІ ЧОРТИ, комедія в чотирох діях, написав А. Данко. Осіб 16 .... 35 ц.

СРУЛЬ НАТЯГАЙЛО, написав А. Данко, комедія в двох діях, 7 осіб .... 25 ц.

Замовлення слати до:

"SVOBODA,"
81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

SUCCESFUL BANQUET.

A most enjoyable social event took place Sunday evening at the Russian Hall on Second street, when the congregation of the St. Nicholas Ukrainian church held a banquet and concert, celebrating the purchase of their church property on Reed evenue and First street.

More than 200 couples were present, representing not only the Ukrainians but also an unusual number of other nationalities. The banquet was preceded by prayer, led by Father Harry Pypiuk, local pastor of the church. A most delicious dinner was then served by the ladies of the church, assisted by girls of the choir.

Following the banquet dinner, Father Pypiuk made an appropriate address, expressing his sincere gratitude to all attending the banquet and also to those who in any way assisted in the purchase of the church. Addresses were delivered by honor guests, Lawrence C. Lee, John G. Check and Michael Sinchak.

The St. Nicholas Ukrainian choir, directed by Father Pypiuk, sang several Ukrainian numbers, followed by a musical program as follows:

Solo .... Olga Scherba
Trio—Olga Scherba, Julia Chomosh and Anne Dickey.
Duet—Nettie Proch and Olga Scherba, accompanied by Olga Curtis, pianist, and Demetrius Proch, violinist.
Solo .... Julia Chomosh

Piano and violin duets were rendered by Olga Curtis, pianist, and Demetrius Proch, violinist; also by Anna Cowal, pianist and Demetrius Proch, violinist.

Music was furnished during the entire evening by a local orchestra. At the close of the banquet Father Pypiuk received many congratulations on his untiring work in this community.

(The Daily Independent, Monessen, Pa., Jan. 22, 1934).

---o---

FORMER STUDENT HAS ART EXHIBIT.

Work of Michael Suchorsky, Jr., Shown at Jefferson H. S.

An exhibit of illustrations by Michael Suchorsky, Jr., a graduate of Thomas Jefferson High School in the class of February, 1932, has been hung in the main corridor of that school. Suchorsky, who is the son of Mr. and Mrs. Michael Suchorsky, of 329 Rose Hill place, is now a student in the Fawcett Art School of Newark and is reported by his instructors as doing excellent work. He was encouraged to continue in his art studies mainly through the efforts of Clement G. Ewertz, art instructor at Jefferson High School, who recognized his talents when he was a student in his classes. Suchorsky is also proving his ability by doing some commercial art work for an Elizabeth concern. While at Jefferson he majored in art and club of that school in which he accomplished many interesting projects.

Although illustrating is Suchorsky's principal medium, he does landscapes, some of which form the background for hangings in the exhibit. There are still life pictures in which he has shown good taste in the selection and arrangement of objects. One of the outstanding exhibits is titled "Frost in April," consisting of two scenes of a bleak and chill April day. The figures in the pictures are well executed and the choice of color is good. Suchorsky has a talent, it would seem, for mixing his paints to get soft, lustrous colors. His blues are excellent and have a touch of quality which characterizes the blues of Oriental paintings—blues which are soft, striking and have a certain tone all of their own. Some of the original sketches for the paintings are shown also. One or two illustrations of pirates, Chinese figures and those in period dress are well done.

Suchorsky has not only a gift for paints and palette, but industry, application and enthusiasm for his chosen field, according to Mr. Ewertz.

(Elizabeth Daily Journal, Saturday, January 20, 1934).

Нечуване.

— Пощо миєш ноги? чи женишся?

— Ні, лише завтра вибираюся в подорож.

— То хочеш подорожувати босо?

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮАРК, Н. ДЖ.

До обеднання наших сил.

Необачні, взявши свої каганці, не взяли оливи. Розумніж взяли оливи в пляшечки свої з каганцями своїми. Як же жених забарився, задрімали всі й поснули. В північіж знявся крик: Ось жених іде: виходіть йому на зустріч! Тоді повставали всі дівчата та й украсили каганці свої. Необачніж казали до розумних: Дайте нам оливи вашої, бо каганці наші гаснуть. (Матей, гол. 25).

Вже шістьсот літ наш нарід жиє в неволі і ще кінця не видати. Не від річи проте буде, коли застановимося, яка причина нашої неволі, де корінь лиха і чи є надія, що наш нарід стане вільний та буде мати свою власну державу.

Ми все звикли складати свої гріхи на інших. Не даємо комусь грошей, бо кажемо, що дурень і не вміє рахувати! А дамо, тоді лаємо, що злодій, бо забрав нашу працю. Зовсім як та дитина, що, вдарившися головою у клямку, бє і лає двері, не розуміючи того, що не двері винні, але власна неосторожність. Ми жалуємося, нарікаємо перед чужими, що нам кривда діється. Просимо ласки, домагаємося справедливости меморіялами, а чи за час нашої шістьсот-літньої неволі ми хоч раз направду зрозуміли себе, зрозуміли, що ми нарід, застановилися, яка наша ціль і чого ми домагаємося? Чи хоч раз серіозно ми подумали над створенням самостійної своєї держави? Нехай історія скаже!

В гумористичнім грецькім журналі „Сатірікон" вправді болючо і зїдливо, але дуже правдиво обрисована ціла наша національна вдача. Козаки —говориться там — це такі люди, які ввесь час пили горівку й билися за волю. Билися за волю з Турками, билися з Татарами, билися з Ляхами, з Москалями — на всі боки билися. Але сталося одного разу так, що вони здобули собі волю. Здобули — й раптом безмежний сум опанував їх: нема защо битися! Думали, думали й надумалися. Зібрали раду й вирішили: піддамося Москві, щоби було за що битися!

Обставини серед нас сьогодня не кращі. З тою хіба ріжницею, що не бемося ні з Турками, ні з Татарами, ні з іншою язвою, але самі з собою. Наші вовнішні вороги нас розчвертували, а наші внутрішні вороги за юдиний гріш, для власної наживи, стараються нас іще більше поріжнити. Будять зневіру в наші власні сили, ширять ненависть та погорду до всього, що рідне, та защіплюють любов і пошану до всього, що чуже.

Ми мусимо вже раз зрозуміти, що української держави для нас ніхто не створить. Ми мусимо її самі собі збудувати. Дальше мусимо зрозуміти, що так, як ніхто хати не може збудувати, розвалюючи вічно те, що побудував, таксамо і держави не можна збудувати, коли ми будемо нищити, оплюювати та топтати все, що нам рідне, а чужі лаби лизати й бути наймитами тому, що чуже більше або багатще. Ми мусимо зрозуміти, що краще бути хазяїном в своїй власній хаті, хотяйби вона була найбідніша, ніж рабом у чужих палатах.

Збудувати свою державу ми зможемо лиш тоді, коли зрозуміємо, що ми всі Українці, без ріжниці на нащу віру або партійне переконання, є брати у великій сімї Неньки України. Коли ми, обєднавшися, ясно зрозуміємо нашу ціль, наше завдання, уложимо точний плян, за яким те завдання виконати, і зужиємо наші сили на переведення того пляну, тоді можемо сподіватися напевно успіху.

Українці міста Нюарку й околиці зрозуміли, що централізація є конечно потрібна, бо лише в лучности сила, тому створили в себе Центральний Комітет, у якого склад входять репрезентанти всіх товариств та церков. Такий комітет вже істнує в Нюарку від довшого часу, а тепер, щоби роботу успішніше повести, уложено відповідний статун та плян за яким мається вести народню роботу на будуче.

Приняття статута має відбутися в понеділок, дня 12 лютого 1934, в Січовій галі. Тому що справа незвичайної ваги, всі товариства та церкви повинні бути репрезентовані.

За ухвалою Центрального Комітету, подав

Адвокат В. Кузьма.

— Чи ви вірите в теорію одидичення?

— Ні, я мав сім вуйків і пять тіток, а по нікому з них нічого не одідичив.

---o---

— Чим хочеш стати, Іване?

— Професором і мулярем.

— Як? обидвома нараз?

— Певно. Літом мають професори вакації, а зимою мулярі.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

БРУКЛИН, Н. Й.

Жертвам большевицького терору.

Спис жертводавців з віча, влаштованого дня 8. листопада 1933 р., в справі голоду і терору на Великій Україні.

Тов. Запорозька Січ, від. 325 У. Н. Союза, $10; Тов. ім. Богдана Хмельницького, в. 22 У. Н. Союза, $10; Український Демократичний Клюб $10; по $5: Братство св. Димитрія, від. 32 Провидіння, Союз Українок, А. Гавришко; А. Волічинський $3; по $2: І. Стахів, о. А. Лотович, С. Заблоцький; Анна Кісь $1.25; по $1: Ю. Павчак, І. Грибівський, Катерина Баран, Л. Кісь, Анна І. Балко, Д. Сметанюк, С. Канюка, В. Крило, П. Коренко, П. Отенбрайт, М. Костів, М. Баглай, В. Палащук, І. Мудрак, Т. Карплюк, В. Возняковський, І. Цюпа, М. Поврозник, І. Бішко, П. Малицький, І. Возняковський, П. Білоус, М. Заверуха, Василь Костів, І. Костів, Н. Костів, М. Кіт, Т. Роговський, А. Мзика, Г. Бардак, П. Дацко, С. Лис, М. Шипот, Анастасія Квік, П. Дубовецький, Л. Брикович, В. Савіцький, Д. Сенюта; В. Троць 75 ц.; М. Сивак 25 ц. — Дрібними датками $10.70. — Разом зібрано $104.95.

Зіставлення: Збірка на вічу $104.95. — Розходи за галю, оголошення і т. д. $51.15. Вислано через Обєднання на призначену ціль $53.80.

Петро Дубовецький.

ТАРЗАН І ЛЮДОЇДИ.

(36).

Щойно тоді, як Тарзан усміхнувся та запевнив їх у своїй приязні, пігмеї заспокоїлися, втихли та перестали вимахувати своєю зброєю. За хвилю ватажок побачив, пощо Тарзан підняв його в гору. Тоді він крикнув до інших унизу й Тарзан догадався з їх голосів, що наближаючися їздці це їх приятелі. Так воно й було. Скоро Тарзана й громадку його товаришів оточила яка сотня пігмеїв. Всі були до нього приязні і всі були на нього дуже цікаві.

Між ними був теж ватажок, котрого Тарзан виратував з рук жінки Алалів. Він привітався з Тарзаном, подавши йому руку. Тепер обидва ватажки відбули нараду, якій прислухувалися кілька старших вояків. Тарзан уже не припускав, щоби справа була важна й щоб обходила його. Він не знав, що ватажок його проводирів розповідав про Тарзана, що він їсть мясо, отже є небезпечний.

Але молодий ватажок, що мав, видно, вищу владу, рішив скоро справу. Він пригадав іншим, що Тарзан мусів певно бути дуже голодний, а тут коло нього було під руками стілки малих вояків, а він їх не непокоїв. Це, видно, остаточно переконало інших і тепер цілий відділ пустився в дальшу дорогу в напрямі до горбів, що вже добре показалися на яку милю від них. Як вони наближалися, Тарзан побачив між горбами велику масу малих людей, що вешталися між горбами.

Підійшовши ще ближче, Тарзан побачив, що ці горби це були будинки з камення, виставлені самими пігмеями. Люди коло них це були робітники. В одному місці довга лінія чоловіків несла каміння, якого вони вживали до будови одного такого подібного до горба дому. В другому місці йшла довша громадка людей в іншому напрямі та зникла в іншій дірі. Тут то там стояли узброєні сторожі. Тарзанови це все виглядало на велику кольонію мурашок, що заходяться пильно коло свого муравлища.